

mgr Magdalena Rzepka

Wychowanie lotnicze w II Rzeczypospolitej – streszczenie rozprawy doktorskiej

Niniejsza rozprawa charakteryzuje proces wychowania lotniczego prowadzonego w Polsce w latach 1918-1939.

Jednym z charakterystycznych zjawisk pierwszych dekad XX w. była moda na lotnictwo. Dotarła ona także do Polski, gdzie zyskała na znaczeniu wraz z odzyskaniem niepodległości w 1918 r. Mimo szeregu problemów zewnętrznych i wewnętrznych, II Rzeczypospolita miała ambicję być państwem nowoczesnym, zaś lotnictwo stanowiło wówczas swoisty synonim nowoczesności. Rosło jego znaczenie militarne i gospodarcze. Rozwijały się sport i turystyka lotnicza, a także szybownictwo, spadochroniarstwo, modelarstwo lotnicze. Piloci byli bohaterami zbiorowej wyobraźni. Tematyka lotu inspirowała środowisko literackie i artystyczne. Coraz więcej osób zdobywało uprawnienia lotnicze.

Taka atmosfera wpływała na dzieci i młodzież. Zwłaszcza że, obok entuzjastów, w propagowanie lotnictwa włączyły się organizacje społeczne i władze państwowe – dostrzegając jego potencjał militarny, modernizacyjny, patriotyczny i konsolidacyjny. Zaowocowało to planowymi działaniami o charakterze popularyzacyjnym, propagandowym i pedagogicznym, nakierowanymi na zainteresowanie dzieci i młodzieży tematyką lotnictwa oraz zachęcenie ich do zaangażowania na rzecz jego rozwoju. Mogło to obejmować wsparcie finansowe, udział w popularyzacji lotnictwa wśród szerszych rzesz społeczeństwa, a także podjęcie szkolenia lotniczego – cywilnego lub wojskowego oraz kształcenia technicznego lub w zakresie prawa lotniczego.

U podstaw wychowania lotniczego leżały przede wszystkim idee działalności patriotycznej i propaństwowej. Młodzież była uznawana za grupę najbardziej predysponowaną do zdobywania osiągnięć w dziedzinie lotnictwa oraz do propagowania go w społeczeństwie. Zdobywanie wiedzy o lotnictwie i jej udział w szkoleniu i sporcie miał sprzyjać indywidualnemu rozwojowi jednostki, ale także wzmacnianiu poczucia odpowiedzialności za rozwój i bezpieczeństwo państwa.

Potencjał wychowawczy lotnictwa dostrzegali władze oświatowe i środowisko nauczycielskie. Treści lotnicze zostały włączane do nauczania fizyki, chemii, geografii,

matematyki, historii, języka polskiego i prac ręcznych, gdzie wykorzystywano modelarstwo (odbywały się nawet specjalne kursy instruktorów modelarstwa dla nauczycieli).

Tematyka lotnicza pojawiała się w podręcznikach szkolnych. Była ona także obecna w literaturze młodzieżowej, poezji, czasopiśmiennictwie, filmie, teatrze i audycjach radiowych.

Działalność lotniczą podejmowały organizacje młodzieży szkolnej i akademickiej. Zmierzała ona w czterech kierunkach: pogłębiania wiedzy teoretycznej, modelarstwa lotniczego, uczestnictwa w lokalnym życiu lotniczym i popularyzacji lotnictwa w środowisku szkolnym i pozaszkolnym.

W procesie wychowania lotniczego wykorzystywany był szeroki wachlarz metod wychowania i kształcenia, form i środków.

Okres II Rzeczypospolitej zaowocował pozytywnym nastawieniem społeczeństwa wobec lotnictwa. Wzmacniany był etos lotnika oraz upowszechniane były aktualne osiągnięcia myśli technicznej. Młodzi ludzie wzbogacali swoją wiedzę, kształtowali szereg postaw moralnych, patriotycznych i obywatelskich, a także zdobywali kwalifikacje do podjęcia pracy jako piloci, instruktorzy, konstruktorzy, pracownicy przemysłu lotniczego lub administracji lotniczej. Niewątpliwie ten czas zaowocował przygotowaniem kadry i rozwojem lotnictwa polskiego.

Słowa kluczowe: wychowanie lotnicze, wychowanie państwowe, wychowanie obywatelskie, II Rzeczypospolita, historia lotnictwa, LOPP, edukacja techniczna, szkolenie lotnicze, modelarstwo lotnicze, szybownictwo

M. Rzepka